

Olgierd Czerner

VIII Zgromadzenie Generalne ICOMOS, Waszyngton, 11-15 października 1987 r.

Ochrona Zabytków 41/4 (163), 296-297

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Muzeum Narodowego w Pradze; H. Hryszko (Polska) – *Nakrycie na łożo królowej Marii Kazimierzy Sobieskiej (XVII w.), problematyka konserwatorska*; H. Hryszko (Polska) – *Metoda podklejania tkanin jedwabnych przy zastosowaniu klejów akrylowych, w praktyce warszawskiej Pracowni Konserwacji Tkanin PKZ*; E. Podniewska (Polska) – *Tradycyjne metody konserwacji tkanin jedwabnych. Omówienie i pokaz zastosowania siatki ochronnej na wybranym obiekcie*; M. Nowicka (Polska) – *Pokaz i omówienie metod konserwacji i restauracji zabytkowych tapiserii*; E. Stelmaszczyk (Polska) – *Charakterystyka metod dokumentacji*

zabiegów konserwatorskich realizowanych w Pracowniach Konserwacji Zabytków. Pokaz i dyskusja nad wybranymi dokumentacjami; H. Hryszko (Polska) – *Kolekcja tapiserii z katedry La Seo w Saragossie (Hiszpania), stan zachowania i problemy konserwatorskie, metoda opracowania ekspertyzy*; N. Zacharkowa (ZSRR) – *Rekonstrukcja tkanin z wieku XVII–XIX służących do dekoracji wnętrza*; H. Hein (NRD) – *Rekonstrukcja obić ścian na przykładzie Górnego Czerwonego Pokoju w Neues Palais w Poczdamie*; E. Hertrumpf (NRD) – *Restauracja obić meblowych srebrzystym brokatem*.

Wszystkie materiały będą opublikowane w Biuletynie Grupy Roboczej wydawanym przez sekretariat generalny w Warszawie. Miłą powinnością sprawozdawcy jest podkreślić, że to udane spotkanie w dużej mierze stało się sukcesem dzięki znacznemu nakładowi pracy Heleny Hryszko, kierowniczki Pracowni Konserwacji Tkanin Warszawskiego Oddziału Pracowni Konserwacji Zabytków oraz Magdaleny Gumkowskiej – z sekretariatu generalnego Grupy Roboczej w Warszawie.

Lech Krzyżanowski

VIII ZGROMADZENIE GENERALNE ICOMOS, WASZYNGTON, 11–15 PAŹDZIERNIKA 1987 R.

Na VIII Zgromadzenie Generalne delegacji, członkowie i goście ICOMOS-u zostali zaproszeni do Waszyngtonu przez Komitet Narodowy Stanów Zjednoczonych Ameryki, który w swych organizacyjnych działaniach wspierany był przez: Departament Spraw Wewnętrznych, Służby Parków Narodowych, Narodowy Trust Ochrony Zabytków USA, Smithsonian Institution.

W Zgromadzeniu tym wzięło udział ok. 500 osób.

Polski Komitet Narodowy ICOMOS-u reprezentowali: prof. Olgierd Czerner, prezes PKN ICOMOS, prof. Andrzej Tomaszewski, członek PKN ICOMOS, przewodniczący Międzynarodowego Komitetu Kształcenia, mgr Tadeusz Zieleniewicz, członek PKN ICOMOS, Generalny Konserwator Zabytków. Dwaj pierwsi musieli wyjechać wcześniej, aby wziąć udział w przedkongresowych spotkaniach Komitetu Doradczego ICOMOS-u i w imprezach przewidzianych wyłącznie dla jego członków.

Posiedzenie Komitetu Doradczego odbyło się 8 października w Narodowym Muzeum Historii Ameryki. Tegoż dnia wieczorem uczestnicy Zgromadzenia wzięli udział w otwarciu wystawy *Co to za styl?*, urządzonej w zabytkowym budynku w pobliżu Białego Domu (Decatur Carriage House). Wystawa prezentowała na planszach różne elementy i schematy kompozycyjne pozwalające oceniać pod względem stylowej przynależności budynki wznoszone od XVII w. w Ameryce Północnej. W późnych godzinach wieczornych w Narodowym Muzeum Historii Ameryki odbył się koncert kameralny na oryginalnych starych instrumentach ze zbiorów tegoż muzeum.

9 października członkowie Komitetu Doradczego wyjechali autokarami z Waszyngtonu do stanu Delaware, aby zwiedzić Muzeum i ogród Winterthur (jest to muzeum wczesnoamerykańskiej sztuki dekoracyjnej), Muzeum Hagley nad rzeką Brandywine (muzeum starych urządzeń przemysłowych) i wreszcie Muzeum Rzeki Brandywine.

Czas przeznaczony na obrady Zgroma-

dzenia Generalnego podzielony był na obrady plenarne związane ze sprawozdaniami i wyborami, jak też na odbywane w czterech grupach sympozja i związane z nimi wyjazdy poza Waszyngton.

Obrady plenarne odbywały się w tzw. Pension Building (budynek wzniesiony po 1883 r. z przeznaczeniem na schronisko dla weteranów wojennych, restaurowany i adaptowany na Narodowe Muzeum Sztuki Budowlanych), w jego wewnętrznym hallu o formie przekrytego dachem i otoczonego krążkami prostokątnego dziedzińca o powierzchni 3650 m².

Posiedzenia odbywały się w dniach: 11 października – oficjalne otwarcie, przemówienia i sprawozdania, wybory komisji, uchwalenie Karty Miast Historycznych;

14 października – zakończenie sympozjum, wybory, uchwalenie rezolucji, programu, budżetu;

15 października – przemówienie nowo wybranego prezesa, przyjęcie raportu o sympozjum, zamknięcie.

Posiedzenia plenarne odbywały się w złych warunkach, bowiem ten wielki hall i jego zaplecze były remontowane. Z tego powodu słychać było odgłosy różnych narzędzi używanych przez robotników, którzy nie przerwali swych prac.

Karta Miast Historycznych została jednomyślnie przyjęta. Przy jej redagowaniu brał czynny udział Polski Komitet Narodowy, a w redagowaniu ostatecznej wersji w Toledo, we wrześniu 1986 r. uczestniczyli Krzysztof Pawłowski i Olgierd Czerner. Uchwalony tekst jest oczywiście pewnym kompromisem zadowalającym prawie wszystkich, ponieważ przedstawiciel Sri Lanki, Roland Silva, stwierdził, że jego kraj i Indie to obszary cywilizacji opartej o wieś, a nie miasta, do nich więc uchwalona karta odnosi się w małym stopniu. Dlatego postulował przygotowanie w przyszłości karty wiejskiego osadnictwa historycznego.

Ostatecznie wybory przebiegały po myśli Polskiego Komitetu Narodowego. Prezesem został wybrany prof. Roberto

di Stefano (Włochy), wiceprezesa m.in. popierani przez nas Jonas Glemza (ZSRR) i Ann Webster Smith (USA), sekretarzem generalnym Helmut Stelzer (NRD), zaś członkiem Komitetu Wykonawczego – Olgierd Czerner, prezes Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS. Kandydaci na członków Komitetu Wykonawczego z innych krajów socjalistycznych nie uzyskali wymaganej liczby głosów.

W trakcie posiedzeń komitetów międzynarodowych Andrzej Tomaszewski został ponownie wybrany przewodniczącym Międzynarodowego Komitetu Kształcenia.

Zdecydowano, że następne Zgromadzenie Generalne odbędzie się w Szwajcarii w 1990 r.

Temat międzynarodowego sympozjum brzmiał: *Stare kultury w nowym świecie*. Był on podany wszystkim członkom i narodowym komitetom znacznie wcześniej, wraz z pewnymi niezbędnymi wyjaśnieniami. Wyznaczono cztery podgrupy tematyczne. Zgłoszenia miały mieć formę streszczeń nie przekraczających 100 wyrazów. Następnie wyznaczony międzynarodowy komitet pod przewodnictwem Paula N. Perrota dokonał przeglądu i oceny kilkuset nadesłanych zgłoszeń, wybrał pewną – już mniejszą – grupę i ponownie zażądał nieco obszerniejszych streszczeń. Po kolejnej selekcji wybrani musieli w określonym terminie nadesłać do Waszyngtonu ostateczne teksty sześciostronicowe z ilustracjami. Warunków tych dotrzy mali Edmund Małachowicz, którego tekst jest opublikowany w pierwszym woluminie, i Olgierd Czerner, którego tekst jest opublikowany w drugim woluminie oficjalnego wydawnictwa Zgromadzenia Generalnego.

Trzeba tu jednak przypomnieć, że Polski Komitet Narodowy przygotował własne wydawnictwo, w którym są zamieszczone obcojęzyczne teksty Olgierda Czernera, Andrzeja Gruszeckiego, Janusza Bocardowskiego, Andrzeja Michałowskiego, Mariana Korneckiego, Edmunda Małachowicza, Jerzego Stankiewicza i Andrzeja Tomaszewskiego. Kilkadziesiąt egzem-

plarzy zawieźliśmy do Waszyngtonu, aby je rozdać uczestnikom obrad.

Do wygłoszenia został zakwalifikowany wyłącznie referat Edmunda Malachowicza, który jednak nie mógł do Waszyngtonu wyjechać. Andrzej Tomaszewski wygłosił swój referat w sekcji czwartej. Tadeusz Zielniewicz brał udział w obradach sekcji pierwszej, Andrzej Tomaszewski w sekcji czwartej, Olgierd Czerner w sekcji trzeciej, może najliczniej obsadzonej. Zorganizowano to w ten sposób, że w dniach 12–13 października przed południem odbywały się w Waszyngtonie obrady, zaś popołudniu uczestnicy poznawali konkretne dokonania. W ten sposób zwiedzili 12 października Baltimore, m.in. fort Mc Henry'ego (zbud. po 1794 r.) i inne zabytki, zaś 13 października Annapolis. Warto tu zwrócić uwagę na małe osiedle oddalone od centrum Baltimore, Dickeyville, założone w 1772 r. 138 budynków tego osiedla chronionych jest przede wszystkim przez ich mieszkańców i właścicieli. Do Dickeyville na spotkanie z

uczestnikami Zgromadzenia przybył burmistrz Baltimore, któremu – jako gospodarzowi miasta zasłużonego w dziele ratowania zabytków – wręczono ładnie oprawiony egzemplarz Karty Miast Historycznych.

Annapolis, stolica stanu Maryland, założone przed 350 laty, zachowało urok małego miasta. Od wielu lat jest kompleksowo, z dużymi sukcesami, rewaloryzowane i odwiedzane przez licznych turystów. W ogrodach Domu Pracy (wzniesionego w latach 1763–1765) w czasie kolacji przedstawicielowi Annapolis wręczono Kartę Miast Historycznych.

Wśród referatów prezentowanych w trzeciej sekcji były dwa wiążące się z Polską. Jerry A. Dick z Kanady mówił o *Domach nadwiślańskich* (Vistula?) *Mennonitów w Polsce, ZSRR i Ameryce*, zaś Annette Green z Australii o niemieckich osiedlach w Południowej Australii, które jakoby wznosiła tam ludność niemiecka, jakiejś sekty religijnej, przybyłej w XIX w. z obszaru

Śląska. W rozmowie bezpośrednio twierdziła stanowczo, że byli to Niemcy, a nie Polacy.

Na zakończenie warto dodać, że w niedzielę 15 października uczestnicy Zgromadzenia zwiedzili ogród i wnętrze Białego Domu oraz wybrane zespoły Waszyngtonu.

Na otwarciu Zgromadzenia Generalnego wydano wieczorem przyjęcie (fundowane przez Smithsonian Institution) w Muzeum Sztuk i Przemysłu, zaś na zakończenie, po zwiedzeniu Mount Vernon, posiadłości prezydenta Jerzego Waszyngtona, wydano przyjęcie w namiotach na Plantacji Woodlawn.

Doceniając gościnność, z jaką spotkał się w Waszyngtonie, Ministerstwo Kultury i Sztuki za pośrednictwem Polskiego Komitetu Narodowego przekazało zaproszenie do Polski dla Terry B. Morton, przewodniczącej Komitetu Narodowego ICOMOS Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Olgierd Czerner

GŁOS PRZECIW ZMIANIE? KANADYJCZYCY O VIII ZGROMADZENIU GENERALNYM ICOMOS

Niemal równocześnie z ustnymi relacjami o waszyngtońskim Zgromadzeniu Generalnym ICOMOS-u dotarł do nas biuletyn kanadyjski – „Newsletter”, ICOMOS, Canada, English Speaking Committee, vol. VIII, No 2, November 1987. Poza wyrazami uznania dla kanadyjskich kolegów, którzy ósmy już rok wydają swój biuletyn, warto zwrócić uwagę na bogactwo zawartych w biuletynie materiałów i – co najważniejsze – na poważny, a głęboko zaangażowany w meritum spraw ton dyskusji o roli i zadaniach ICOMOS-u. Poza znaczną porcją profesjonalnych informacji, komentarzy i ocen sformułowanych w rzeczowym, zwięzłym stylu opublikowano krótkie wypowiedzi zawierające refleksje o koncepcji pracy ICOMOS-u, o kierunku, w jakim może lub powinien się rozwijać. Różnica poglądów wyraźnie występująca w trakcie obrad waszyngtońskiego gremiumu dobitnie wyraziła się w wynikach głosowania. Jak wiadomo – dziewięć pro-

cent oddanych głosów zdecydowało o objęciu prezydentury, a zatem i utrzymaniu dotychczasowego kierunku działalności organizacji, przez Roberto di Stefano. Kontrkandydatem prezentującym odmienny program działań był kanadyjczyk, Jacques Dalibard znany profesjonalista m.in. ze znakomitego wywiadu, który Derek Linstrum zamieścił w „Monumentum” (nr 2 – 1984). François Leblanc i Herb Stovel członkowie zarządu kanadyjskiego angielskojęzycznego komitetu wyjaśniają, o co rzeczywiście chodziło w Waszyngtonie. W gruncie rzeczy starły się dwie koncepcje programowe: a) organizacji kadrowej, formułującej założenia programowe i doktrynalne i b) organizacji o szerokim gronie uczestników, aktywnie oddziałujących na sferę ochrony i konserwacji zabytków, wchodzącej głęboko w sferę społeczną, dynamicznej. Jak określił F. Leblanc – chodziło o przejście od kontrolowania zmian zachodzących w sferze szeroko pojętego

dziedzictwa kulturowego do kierowania tymi zmianami. O takiej postawie i kanadyjskiej praktyce w tej dziedzinie przekonywająco wypowiadał się we wspomnianym wywiadzie J. Dalibard (m.in. Main Street Programme).

Godzi się także odnotować zdecydowanie krytyczny komentarz F. Leblanca do zatwierdzonej w Waszyngtonie Karty Ochrony Miast Historycznych, której – nie bez racji – zarzuca europocentryzm.

Nie miejsce tu na bardziej szczegółowe referowanie poglądów kolegów kanadyjskich. Zachęcam do lektury całego biuletynu wyrażając przekonanie, że dylemat, który tak wyraźnie wystąpił w trakcie obrad i głosowania waszyngtońskiego, ma charakter generalny. Można sądzić, że Komitet Narodowy ICOMOS w Polsce wypracuje także swoją ocenę zjawiska.

I. k.

PIERWSZY SEZON PRAC POLSKO–EGIPSKIEJ ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKIEJ MISJI W ASZMUNEIN

W okresie listopad 1987 r. – luty 1988 r. – Polsko–Egipska Archeologiczno-Konserwatorska Misja prowadziła prace w Aszmuniein w Egipcie. Misja została powołana przez Egipską

Organizację Starożytności oraz Przedsiębiorstwo Państwowe Pracownie Konserwacji Zabytków, które organizację prac misji oraz jej merytoryczne ukierunkowanie powierzyły Oddziałowi Ba-

dań i Konserwacji PKZ. Jest to czwarta misja w Egipcie prowadzona przez specjalistów z PP PKZ. (Pozostałe pracują w Deir el Bahari, Kairze, Leukaspis). Jej celem jest prowadzenie prac